Ανδρέας-Σημίτης

Γράφει ο ΧΡΗΣΤΟΣ ΜΙΧΑΗΛΙΔΗΣ

Αυτά που τους χωρίζουν κι αυτά που τους ενώνουν

Ένα «οδοιπορικό» στις αντιπαραθέσεις των δύο πολιτικών. Από την πρώτη δημόσια σύγκρουση με αφορμή την «Ευρώπη των λαών» μέχρι την τελευταία για τα ναυπηγεία

ΦΩΤΟΓΡ.: ΚΩΣΤΑΣ ΣΤΙ. ΓΕΩΡΓΟΠΟΥΛΟΣ

Η σχέση μεταξύ του Ανδρέα Παπανδρέου και του Κώστα Σημίτη, δεν είχε ποτέ στοιχεία πάθους! Θα έλεγε κανείς ότι, τόσο στις προσωπικές τους σχέσεις, όσο (και κυρίως) στις πολιτικές τους απόψεις, αυτά που τους ένωναν και αυτά που τους χώριζαν (πολλά, και στις δύο περιπτώσεις), δεν είχαν ...εκρηκτικές διαστάσεις.

«Είναι άπαλος», έλεγαν συχνά για τον Κώστα Σημίτη τα στελέχη του ΠΑΣΟΚ που είχαν την ευχέρεια να βρίσκονται κοντά στον Ανδρέα Παπανδρέου και να του μεταφέρουν τις απόψεις τους. Το έλεγαν κάπως απαξιωτικά - σαν, δηλαδή, να μην τον υπολόγιζαν καθόλου.

Αυτό συνέβαινε, κυρίως, στις αρχές της δεκαετίας του '80, όταν το ΠΑΣΟΚ έλαμπε στα πολάνη της πρώτης κυβερνητικής του ευτυχίας. Τότε που δέσποζε η προσωπικότητα του Ανδρέα Παπανδρέου, αλλά και τότε που κυριαρχούσε, στην κυβέρνηση και στο κόμμα, αυτό που παρατηρητές και αναλυτές ονόμαζαν «πολιτικό τσαμπουκά».

Μία μέρα του 1979,ο Κώστας Σημίτης διάβασε στο «Βήμα» ότι είχε «παραιτηθεί» από μέλος του Εκτελεστικού Γραφείου του ΠΑΣΟΚ. Η αιτία ήταν ότι μιλούσε για ενωμένη Ευρώπη, για **«Ευρώπη των λαών»**, όταν η μόδα απαιτούσε «ευθυγράμμιση» με το τότε μαξιμαλιστικό αίτημα του Κινήματος για τη μία και μοναδική **«Ευρώπη των μονοπολίων»**.

Η «αίγκρουσα» τότε, εμφανίστηκε να είναι «υπόθεση του Σημίτη με το κόμμα» - όχι μεταξύ εκείνου και του Παπανδρέου.

Αλλωστε, είναι γνωστό πια ότι ο ιδρυτής του ΠΑΣΟΚ, και πρωθυπουργός μετέπειτα, απέφευγε, όπως ο διάβολος το λιβάνι, τα όποια ...δυσάρεστα.

Ενώ έσπευδε με χαρά να ανακοινώσει σε ένα στέλεχος την υπουργοποίησή του, ας ποιμε, ποτέ δεν σήκωσε το τηλέφωνο για να πει σε κάποιον ότι δεν τον κάνει υπουργό ή ότι τον παύει. Είναι χαρακτηριστικό ότι όποτε έφυγε ο Σημίτης από υπουργείο (Εθνικής Οικονομίας, με την περίφημη παραίτησή του το 1987, Βιομηχανίας πρόσφατα), υπήρχε πάντοτε μία «ψωμπλή αποδοχή» εκ μέρους του Ανδρέα Παπανδρέου. Δεν ζητούσε, και δεν γινότανε ποτέ, μία συνάντηση...

Τα κάστανα από τη φωτιά τα έβγαλαν, τις περισσότερες φορές ή το κόμμα ή κάποιοι εκ των (κατά καιρούς) στενών συνεργατών του.

Οταν, λοιπόν, ο Κώστας Σημίτης «ενόχλησε» για πρώτη φορά την κυβέρνηση με τα περί «Ευρώπης των λαών», εις πείσμα του «ΕΟΚ και ΝΑΤΟ...», οι κομματικοί του έστειλαν το μήνυμα, απλά και σταράτα:

«Διαφωνούμε κάθετα, όπως το θάξεις το ζήτημα, σύντροφε Κώστα». Ηταν, λένε, ο τρόπος, τότε, του Ανδρέα Παπανδρέου να «κόβει» κάθε συζήτηση...

Η δεύτερη μεγάλη εσωκομματική δοκιμασία του Σημίτη, ήλθε στις εκλογές του 1981. Ο Παπανδρέου του είχε ανάψει το πράσινο φως να προωθήσει την υποψηφιότητά του στην Α' Αθηνών. Νοίκιασε γραφεία στην Πανεπιστημίου, τύπωσε προεκλογικά φυλλάδια και εντάχθηκε στο πρόγραμμα ομιλιτών του Κινήματος.

Οταν, όμως, κατατέθηκαν οι συνδυασμοί στον Αρειο Πάγο, το όνομά του δεν υπήρχε πουθενά. Ο δημοσιογράφος **Μιχάλης Δημητρίου**, θυμάται πώς ξεπέρασε ο Κώστας Σημίτης εκείνο το σοκ:

«Τον θυμάμαι το βράδυ της Πέμπτης, 15 Οκτωβρίου 1981, να ακούει τον λόγο του Ανδρέα Παπανδρέου στο Σύνταγμα ως κοινός οπαδός, στην οδό Ερμού, έξω από το Βιβλιοπωλείο του Πάλλη».

Ηταν μία τοπείνωση για τον Σημίτη, λέει ο Δημητρίου, αλλά εκείνος δεν το έβλεπε έτσι το πράγμα:

«Η μεταχείριση του προσώπου μου», του είπε, «δεν είναι αρκετή για να εμποδίσει την πολιτική μου δράση».

Ο Κ. Σημίτης άκουγε το σύνθημα **«ΕΟΚ και ΝΑΤΟ, το ίδιο συνδικάτο»** και χαμογελούσε πικρά. Λίγες μέρες μετά, σε μία συνέντευξή του στο περιοδικό **«Ταχυδρόμος»**, έλεγε:

«Με ενοχλεί ο λαϊκισμός, τα απλοποιημένα συνθήματα, ο πόλεμος των συμβόλων που συγκαλύπτουν τα προβλήματα».

Δεν ήταν εύκολο εκείνο τον καιρό, της παντοδυναμίας του ΠΑΣΟΚ και του Ανδρέα Παπανδρέου, να λες, έστω και ...θεωρητικώς συγκαλυμμένα, τέτοια πρόγραμα. Κάποιοι «ανθρωποι του προέδρου», φρόντισαν από τότε να τον προειδοποιήσουν: **«Προσεχέ τον αυτόν, μια μέρα θα μας δημιουργήσει πρόβλημα».**

Ο τότε πρωθυπουργός,ερχόμενος μεγάλο, λένε, πρόσφερ «να Έρχει να ακούει», είχε δώσει την εξής, αποστομωτική απάντηση στον στενό συνεργάτη του, υπουργό, που είχε ενοχληθεί από τις θέσεις Σημίτη...

«Κατ' αρχάς», του είπε, **«εσύ δεν μου 'λεγες ως τα τώρα ότι είναι άπαλος»**.. Ο υπουργός δεν απάντησε, και ο Παπανδρέου συνέχισε:

«Ο Σημίτης είναι ένας πολύ ικανός τεχνοκράτης. Ετσι σκέφτονται αυτοί. Ετσι μιλάνε. Τον εκτιμώ και μου είναι χρήσιμος».

Οι δύο άνδρες δεν είχαν ποτέ πολλά «πάρε-δώσε». Οι κατ' ιδίαν συναντήσεις τους ήσαν ελάχιστες - και πάντοτε κατόπιν του συγκεκριμένου ραντεβού που συνήθως το ζητούσε ο Σημίτης και το κανόνιζε η Κοκκάλα, ιδιαίτερα γραμματέας του τότε πρωθυπουργού.

Οι συναντήσεις εκείνες, έγραφε στο «Βήμα» και στον «Ταχυδρόμο» ο **Μιχάλης Δημητρίου,** είχαν πάντοτε ενδιαφέρον.

«Οι δύο άνδρες αντάλλασσαν τις απόψεις τους με ευθυτητα, παρρησία και ειλικρίνεια».

Η μεγάλη διαφορά των χαρακτήρων τους δεν αποτελούσε, τότε, «στοιχείο κινδύνου» για τον Ανδρέα Παπανδρέου. Ηταν ο «κυρίαρχος του παιχνιδιού» και το γνώριζε. Αλλά και ο Σημίτης, τότε, ήταν πιο προσεκτικός. Από καιμιά συνέντευξη, που έδωσε κατά τη διάρκεια της πρώτης τετραετίας του ΠΑΣΟΚ, δεν προκύπτει κάποια «οοβαρή αντιπολιτευτική τάση».

Σε αρχής, εκείνο που τον προβλημάτιζε και με τον καιρό άρχισε να τον ενοχλεί όλο και πιο πολύ ήταν, όπως ο ίδιος έλεγε, **«η αρχηγική δομή του κόμματος».**

Τα περί **«ύφους και ήθους της εξουσίας»,** δεν είναι, ώς θα νόμιζαν κάποιοι, καινούργια ανακάλυψη του Κώστα Σημίτη. Προς τα τέλη του 1988, απορρίπτει πρόταση συμμετοχής του στο Ε.Γ. του ΠΑΣΟΚ, επικαλούμενος «το ύφος της κυβερνήσεως», το οποίο, λέει, τον βρίσκει αντίθετο.

Σε μια συνέντευξή του τότε στον **Γιάνη Πρετεντέρη** («Το Βήμα»), ξεκαθάριζε ότι:

«Με τον όρο ¨ύφος της εξουσίας", αναφέρθηκα στον τρόπο επικοινωνίας της κυβέρνησης με τους πολίτες, τα πρότυπα που καθιερώνει και τις αντιλήψεις που υποστηρίζει».

Μελετώντας περισσότερες από 70 συνεντεύξεις του Κώστα Σημίτη, από το 1979 μέχρι σήμερα, διαπιστώνει κανείς ότι η «μεγάλη σύγκρουσή του» με τον Ανδρέα Παπανδρέου ήταν στον τρόπο με τον οποίο ασκούσε την εξουσία του ο πρόεδρος του κόμματος και αργότερα, πρωθυπουργού της κυβερνήσεως.

Πολύ προσεκτικά, στην αρχή, απέφευγε να αναφέρεται ονομαστικώς στον αρχηγό του. Για πολιτική μιλούσε-γενικώς. Για την ανάγκη «να γίνει πιο δημοκρατικό το κόμμα», **για «συλλογικές διαδικασίες»** και για μια κυβέρνηση **«περισσότερο προγραμματισμένη και σοβαρή, και λιγότερο φλύαρη».**

«Τι κάνει νταόι-νταόι στα κεραμίδια» έγραφε το 1988 ο «Μικροπολιτικός» στα **«Νέα»**, συνοδεύοντας τέτοιες δηλώσεις του Σημίτη με μια φωτογραφία του Ανδρέα Παπανδρέου, στην οποία ο τότε πρωθυπουργός είχε «συλληφθεί» με πολύ θυμωμένο ύφος.

Ηταν η περίοδος που η κυβέρνηση είχε εγκαταλείψει το σταθεροποιητικό πρόγραμμα του Σημίτη, που το χρήμα έρρεε άφθονο προς τις τσέπες του λαού, που οι εφημερίδες (αντιπολιτευόμενες και συμπολιτευόμενες) είχαν αρχίσει να μιλάνε για 'φαινόμενα αλαζονείας' και που η σύγκρουση Παπανδρέου-Μητσοτάκη βρισκόταν στο φόρτε της με τους «αποστάτες» από τη μια, και τους «εφιάλτες» από την άλλη.

Ο Κώστας Σημίτης, σε μια συνέντευξή του τότε στον Κώστα Σπιρόπουλο, στον «Ταχυδρόμο», είχε πει ότι **«η πολιτική ζωή κινείται στα πρότυπα του Φαρ Ουέστ: η μονομαχία των επικεφαλής και τίποτε παραπάνω».**

Και θίγοντας, στην ίδια εκείνη συνέντευξη, και πάλι το θέμα της «αλλαγής νοοτροπίας στο κόμμα και στην κυβέρνηση», είχε πει:

«Να ανεβάσουμε την πολιτική, από το βάραθρο της υπερβολής και του θεάτρου, στο επίπεδο της ανάλυσης».

Το 1987 αναγκάστηκε σε παραίτηση από υπουργός Εθνικής Οικονομίας. Ενα από τα πιο προφανή θέματα συζήτησης των οικονομολόγων επικεντρώνεται έκτοτε στο ερώτημα, «που θα βρισκόταν σήμερα (οικονομικώς, αλλά και πολιτικώς) η Ελλάδα αν δεν διακόπτετο, τον Νοέμβριο του '87, το σταθεροποιητικό πρόγραμμα του Κώστα Σημίτη;»

Πέρασαν έξι χρόνια από τότε, για να πει στο «Βήμα» ότι η χώρα πληρώνει ακριβά το κόστος εκείνης της «διακοπής». Επεσήμανε, όμως, ταυτόχρονα, ότι υπήρξε, τελικώς, και ένα κέρδος: επισήμανση που, περιείχε σαφείς αιχμές κατά του Ανδρέα Παπανδρέου:

«Υπάρχει πλέον η γενική αποδοχή της οικονομικής διάστασης των πραγμάτων. Αυτή η θουλησαρχία, η μονοκρατορία της πολιτικής θούλησης, η αίσθηση ότι δεν υπάρχουν οικονομικοί καταναγκασμοί και νομοτέλειες και ότι η πολιτική μπορεί να αποφασίσει για τα πάντα, νομίζω ότι κατέπεσε, ότι αντήκει οριστικά στο παρελθόν».

Το 1988 είναι η χρονιά που σείεται η Ελλάδα από τις πολιτικές εξελίξεις. Ο Παπανδρέου πηγαίνει στο Χέρφιλντ, κατά την διάρκεια της περιοδου ανάρρωσής του «ακόε» το σκάνδαλο Κοσκωτά, επιστροφή στην Ελλάδα... εικόνα διάλυσης. Αποφασίζει ανασχηματισμό της κυβέρνησής του.

Σε συνέντευξή του στην ΕΡΤ, ο τότε πρωθυπουργός διεχώρησε το σκάνδαλο Κοσκωτά από τον επικείμενο κυβερνητικό ανασχηματισμό, ζήτησε από όλους τα πειθαρχίσουν και τόνισε ότι «αν δεν μπορούν να πειθαρχήσουν δημόσια, να φύγουν από το ΠΑΣΟΚ παραπούμενοι, ή επιλέγοντας την αποστασία».

Ο Ανδρέας Παπανδρέου ζήτησε τη συμμετοχή του Κώστα Σημίτη στη νέα κυβέρνηση.

«Κρίθηκε όμως», λέει ο ίδιος σε συνέντευξή του στο «Βήμα», **«ότι η δική μου αντίληψη για την εικόνα που θα έπρεπε να παρουσιάζει η νέα κυβέρνηση, μια εικόνα αυξημένης πολιτικής ευαισθησίας, θα οδηγούσε σε έναν αδικαιολόγητο διαχωρισμό, ανάμεσα σε έντιμα και μη έντιμα στελέχη».**

Τους επόμενους μήνες, σε συνεντεύξεις του σε διάφορα έντυπα, ο Κώστας Σημίτης διαλεύκανε αυτό που ο ίδιος ονόμασε εικόνα που θα έπρεπε να παρουσιάζει η νέα κυβέρνηση. Κάθε του ενισχύσεις ήταν, βαρρείς, και μια αιχμή κατά του Ανδρέα Παπανδρέου προσωπικά.

Τον Αύγουστο του '90, έλεγε στον **Αρη Σκιαδόπουλο** (περιοδικό «Ταχυδρόμος»):

«Το ΠΑΣΟΚ πρέπει να είναι ένα κόμμα με ορισμένη ηθική αντίληψη για τη λειτουργία της κοινωνίας και με τον τρόπο λειτουργία του να αποτελεί πρότυπο και παράδειγμα για την εφαρμογή αυτής της ηθικής αντίληψης».

Και μιλώντας, κατόπιν, για το ΠΑΣΟΚ που αυτός οραματίζεται, μίλησε για ένα κόμμα, στο οποίο **«η λήψη αποφάσεων (θα γίνεται) μέσα από διαδικασίες όπου συμμετέχουν περισσότεροι και όχι ή λίγο ώς πολύ αυθαίρετη επιβολή, χωρίς προετοιμασία, της άποψης του ενός ατόμου».**

Θα ήτο... πλεονασμός, εκτίμησαν τότε πολλοί, αν ο Κώστας Σημίτης ονομάζε τότε τον Ανδρέα Παπανδρέου! Δεν χρειαζόταν...

Συστηματικώς, από τις αρχές της δεκαετίας τυ '80, ο Σημίτης θέλει θέμα στρατηγικής. Μιλάει για «διαφορετικό τρόπο λειτουργίας της κυβέρνησης», και «φωτογραφίζει» σε κάθε του ανοιμάτζε τότε τον Ανδρέα Παπανδρέου! Δεν χρειαζόταν...

Συστηματικώς, από τις αρχές της δεκαετίας τυ '80, ο Σημίτης θέλει θέμα στρατηγικής. Μιλάει για «διαφορετικό τρόπο λειτουργίας της κυβέρνησης», και «φωτογραφίζει» σε κάθε του ανοιμάτζε τότε τον Ανδρέα Παπανδρέου! Δεν χρειαζόταν...

Σε μία συνέντευξη του στο Ρ.Τ. (ένα χρονικό φάσμα 20 χρόνων περίπου), η κριτική του ε-πικεντρώνεται κυρίως στο θέμα της λειτουργίας του κόμματος, στον τρόπο με τον οποίο, αργάτερα, ασκήθηκε η κυβερνητική πολιτική και, θέβαιως, στον ίδιο τον Ανδρέα Παπανδρέου.

Υπήρχαν, ασφαλώς, και διαφωνίες επί συγκεκριμένων πολιτικών ζητημάτων (Ευρώπη, οικονομία, ανάπτυξη, εκλογικός νόμος), αλλά ήταν σχετικά λίγες και σίγουρα καλύτονταν από τη «γενική του θεωρία» περί του κόμματος και του αρχηγού.

Ο άνθρωπος ο οποίος σε μία συνέντευξή του το 1989 στο «ΝΕΑ» είχε υπερηφανευθεί ότι είναι πολύ καλός οδηγός και ότι δεν έκανε ποτέ τροχαίο, εισέπαρξε (και εισπράττει ακόμα) την απάντηση ότι είναι άπαλος και επίσης ότι «όταν πηγαίνεις κούτσα-κούτσα, πώς να κάνεις ατύχημα;».

«Οι ημιμαθείς και οι επιπόλαιοι», έλεγε το '89 στον δημοσιογράφο Μιχάλη Δημητρίου, **«έχουν έτοιμες συνταγές και εξηγήσεις για το κάθε τι. Είναι πολλές φορές δύσκολο να αντιπαρατθεσαι με κάθε άποψη, να εξηγείς σε κάθε περίπτωση».**

Μία δηλωσή του το 1988 στο «Βήμα», που τον διαφοροποιούσε τότε από τον Ανδρέα Παπανδρέου, ίσως αξίζει σήμερα να τη θυμηθούμε -ίσως και για να τη θυμηθεί ο ίδιος. Αφορά το εκλογικό σύστημα, το οποίο, κατά τη γνώμη του Κώστα Σημίτη, τότε θα ήταν δικαιότερο αν ίσχυε η απλή αναλογική.

«Η ενισχυμένη αναλογική δεν επιτρέπει την ανανέωση των πολιτικών σχηματισμών, την έκφραση καινούργιων ρευμάτων, ενισχύει την εξουσία των κομματικών ηγεσιών και τον έντονο κομματικό ανταγωνισμό. Ο εκσυγχρονισμός της χώρας απαιτεί ένα πολιτικό σύστημα πιο ανοιχτό και μία ευρύτερη πολιτική συναίνεση, για να προωθηθούν οι αναγκαίες αλλαγές. Η απλή αναλογική μπορεί να βοηθήσει σημαντικά προς την κατεύθυνση αυτή».

Οσο για τον ίδιο τον εαυτό του, και αυτός είναι ο επίλογος, είχε πει το 1989:

«Παρουσιάζω την εικόνα εκείνου που πράγματι είμαι. Αν η εικόνα αυτή δεν έχει επιτυχία, τότε αυτό σημαίνει πως αυτό που πιστεύω δεν γίνεται αποδεκτό».

Τώρα στην **Κυριακατικη** και την **ΕΛΕΥΘΕΡΟΤΥΠΙΑ**

ΑΠΟ ΤΗΝ ΚΥΡΙΑΚΗ 28-1-96 και κάθε ημέρα

κάθε μέρα στη στήλη

η Γωνιά του Βιβλίου

Πλουτίστε τη βιβλιοθήκη σας με τις προσφορές της ΕΛΕΥΘΕΡΟΤΥΠΙΑΣ

*Κάθε μέρα στη στήλη η **Γωνιά του βιβλίου** θα βρίσκετε σημαντικές προσφορές χρήσιμων βιβλίων, τα οποία θα μπορείτε ν' αποκτήσετε με τον γνωστό τρόπο της συγκέντρωσης αριθμημένων κουπονιών και με την ολοκλήρωσή τους θα μπορείτε να παραλάβετε τα βιβλία σας πληρώνοντας ένα ελάχιστο ποσό για την βιβλιοδεσία.*

*Μετά την επιτυχία του τρίτομου έργου **ΥΓΕΙΑ ΚΑΙ ΔΙΑΤΡΟΦΗ** που σας είχε προσφέρει η **ΕΛΕΥΘΕΡΟΤΥΠΙΑ** συνεχίζουμε με μια νέα προσφορά Υγιεινής Διατροφής:*

ΥΓΙΕΙΝΗ ΔΙΑΤΡΟΦΗ
& ΤΟ ΚΟΣΤΟΣ ΤΗΣ ΑΓΝΟΙΑΣ

7 βιβλία Υγιεινής Διατροφής για μικρά Παιδιά, Σπορ & Αθλητές, γι' αυτούς που έχουν πρόβλημα με Υπέρταση, Χολιστερίνη, Διαβήτη.

γιατί στη διατροφή μας δεν χωράει Αγνοια, γιατί η άγνοια έχει Κόστος

Αξία στα βιβλιοπωλεία 35.000 δρχ.

Τώρα μόνο με 12 κουπόνια

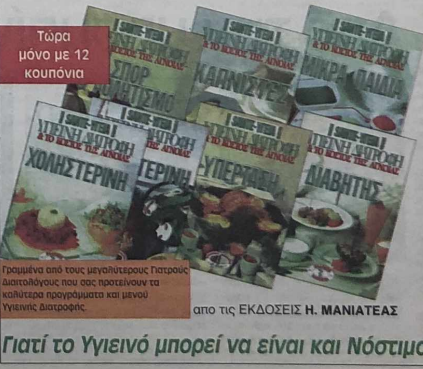

Γραμμένα από τους μεγαλύτερους Γιατρούς Διαιτολόγους που σας προτείνουν τα καλύτερα προγράμματα και μενού Υγιεινής Διατροφής

από τις ΕΚΔΟΣΕΙΣ **Η. ΜΑΝΙΑΤΕΑΣ**

- **Τα μενού και η διατροφή των μικρών παιδιών** πρέπει να είναι προσεγμένα και να περιέχουν όλες τις ουσίες που έχει ανάγκη ο οργανισμός τους.
- **Η χολιστερίνη, η υπέρταση** και ο **διαβήτης** αντιμετωπίζονται με τη σωστή διατροφή.
- **Οι καπνιστές** μπορούν να μειώσουν τις επιπτώσεις του καπνίσματος με προσεγμένη διατροφή.
- **Οσοι κάνουν σπορ** και αθλούνται έχουν ανάγκη προσεγμένης διατροφής.

Ο οδηγός SANTE-ΥΓΕΙΑ δίνει λύσεις.

Προτείνει τα πιο γευστικά μενού για όλες αυτές τις περιπτώσεις.

Γιατί το Υγιεινό μπορεί να είναι και Νόστιμο.

Υγιεινή Διατροφή 7 βιβλία **αξίας** 35.000 δρχ. στα βιβλιοπωλεία. Τώρα μόνο με 12 κουπόνια και 4.900 δρχ. για έξοδα βιβλιοδεσίας.